

J E L E N K Ö R.

101. szám

Pest, szombat december 19^{kéa}

1835.

F o g l a l a t: Magyar- és Erdélyország (országgyűlési tudósítás; kinevezések; aradi közgyűlés; Nagy Benedek †; a' budai m. szimészársaság ügye hiv. közlemény után). Ausztria (katonai tisztváltások). Anglia (a' dublini Pilot és a' Standard cikkei, londoni egyetem; Salomons; O'Connell 's a' t.). Franciaország (Fieschi levele; strassburgi Münster; Napoleon kalapja). Schweiz. Spanyolország (procerek háza föllírása; spanyol hírlapok a' választó törvényről; Wilde ezredes; Eco a' portugáli változásokrul; éjszaki hadierő). Amerika (Texas tartomány; elnökségre kijelöltek) Németalföld. Pénzkelet 's Gabonaár.

MAGYAR- és ERDÉLYORSZÁG.

Pozsony. Dec. 12iki orsz. ülésökbül a' RR. két újabb üzenetet intézének a' fő RRhez, elsőt, mellyben a' magyar nyelv tárgyában a' fős. Nádor közbenjárása kéreték; 's másikat, melly az országgyűlés bérekesztése iránt legközelebb érkezett kir. leírása feleletül a' RR. határozatát tárgyzá. Az elsőre mindenben egyező volt a' fő tábla véleménye is, 's Nádor ő fősége az országos kivánsághoz képest, a' közbenjárást el is fogadá. A' másik üzenetet 14ikén vevék a' fő RR. tanácskozás alá, és szinte közös levén ohajtásuk, hogy a' már bevezetett tárgyak még ezen országgyűlésen törvénybe igttatnának, erre pedig az eloszlatásra kitűzött időt rövidnek tartván, megegyezésnek abban, hogy e' tekintetből ő fősége az országgyűlés meghosszabbítására kéressék; azonban nem akarván érinteni a' főségnek az országgyűlést eloszlatható jogát, mindent mellőzni ohajtnak, mi e' tárgyra nézve juris publici kérdéseket támasztana, 's a' válaszüzenetet a' RRhöz ezen értelemben határozzák föltétetni. — A' dunai hidat Pozsonyban dec. 12ikén a' nagy zajlás miatt újra kimsedték.

Kinevezések: Ő cs. kir. felsége octob. 12iki legfensőbb határozata szerint: Felber József hadpénztári tisztet kassai hadipénztárnokká; nov. 14k. határozata szerint: Matich József diakovári kanonokot „podborjei sz. Ilona“ czimzetes apátjává;

az esztergami káptalannál: Miskolczy Márton kolosi b. Sz. apátját 's esztergamvári sz. István prépostját, székesegyházi főesperessé 's esztergami zöldmezei sz. György prépostjává; Sztankovics Antal honti főesperest és katona 's vértanu sz. György apátját, sz. István prépostjává; Bartakovics Béla „béli 's apátfalvai három kúti b. Sz. menybemenete“ apátját, honti főesperessé; —

nov. 14ki határozata szerint: a' nyitrai káptalannál Tordy János kanonokot gradnai főesperessé; —

nov. 19ki határozata szerint: Szabó János esztergam-megyei áldozópapot, és a' nagyszombati lyceumban a' mathesis oktatóját, Pestre a' magy. kir. egyetemhez a' Dogmatika másod szaka r. tanítójává; — valamint Szilassy János szombat-helyi megyei áldozó papot 's a' magy. tudom. társa-

ság rendes tagját, szinte a' pesti kir. egyetemnél az erkölcsi és pásztorokadási theol. nyilv. 's r. oktatójává; nov. 27ki határozata szerint: Harmos László sólymosi plebánust az egri káptalan tiszteletbeli kanonokjává; —

nov. 30k. határozata szerint: gróf Serényi János bányászati tanácsnok kilépte által Szomolnokon megürült bányászati tanácsnoki 's kerületi bányabirósági hivatalra gr. Nyáry Lajost eddig Kapnikbányai bányamestert és bányaszéki helyetteszt;

dec. 1ői határozata szerint: a' budai fő postaigazgatóságnál megürült 3ik ellenőri postatiszt-hivatalra Nyitra-Zerdahelyi Sándor postatisztet méltóztatott kinevezni;

továbbá: gróf Sermage Károly, cs. kamarásnak, bántáblai közbírónak 's a' zágrábi tudom. kerületben a' nyilvános oktatás főigazgatójának kegyelmesen megengedni méltóztatott, hogy számára ő szentségétől a' pápától küldött sz. Gergely-rend kis keresztjét elfogadhassa és viselhesse.

Aradvmegye KK. és RRei a' hazafi érdemek nyilvános méltatása jeléül a' köztiszteletű derék gr. Széchenyi Istvánt szinte keblezettek koszorujába fűzöttnek ohajtván, f. h. 2kán tartott közgyűlésökben a' grófnak megyei táblabíróvá kineveztetéseért köz akaratjokat nyilatkozták 's erről a' főispán urat tudósítani elhatározzák. Ugyanezen közgyűlésben Bohus János tb. ur a' nemzetiséget 's tudományokat terjesztő intézetek, mint a' haza virágzását tárgyzó legsikeresb eszközök elősegélése czéljából, 's azok gyarapításához járulni minden hazafinak tartozó köteletségénél fogvást, a' magy. tud. Társaság pénzalapjának gyámolítására élete fogytaig évenként fizetendő 200 pengő frtot kötelezőleg ajánlván, — ezen hazafi szép példa következtében a' megyebeli többi birtokosoknak is, mint számos közhasznu intézet előmozdításában tapasztalt buzgódásuaknak, erőteljes fölszó-littatásuk, Aczél Sándor másod alispán urra bizatott. — Aradban is fölemeltetett a' marhahus fontjának ára 9 krol 10re.

Az erdélyi udv. Kancellaria Szabó Gergely halálával megürült erdélyi orsz. számvevő-hivatalra Györffy Mihály alszámvevőt nevezé ki.

Bécsben f. dec. 16kán reggeli 7¹/₂ órakor egy köz szeretetű és mind szív lélek-észre, mind tisztviselői munkásságra, mind emberi 's baráti tekin-

teből hosszabb életre olly igen méltó hazánkfa rekeszté be kora életpályáját, t. i. Felső-Büki Nagy Benedek, es. kamarás, arany sarkantyus vitéz, m. k. udv. kancell. valós. titoknok és számos megye táblalabrája, mintegy 42 éves korában. Földi maradványai 17kén délutáni két órakor megáldatván Bánkra (Veszprém vgyébe) szállítottak örök nyugalomra páratlan jószágú édesanyja szül. Ferenczy Magdolna asszonyság hamvadó tetemei mellé. Kétségtelen, hogy minden barátja 's ismerőse országSZerte könnyes sohajtással lebegteti körül a' korán elszenderűtnek sírját 's békemalasztot ohajt hamvainak!

Tisztelt Olvasóink a' budai magyar színész társaság jelen állapotját, 's hozzá vetőleg azt is, miképen készül jövődjé, látni fogják a' következő közleményből, melly a' Honművészen némi e' tárgy körüli szükségesnek látott fölvilágításul hivatalosan adatott ki 's mi az igazság rovására örömet még nagyobb nyilvánra juttatjuk:

Miután mult augusztusban a' megyei közgyűlésen az ideigleni magyar színház építtetése elhatározatott, a' budai színész társaság nagyobb része hazafiságos buzgalmtól vezéreltetve ismételt nyilatkozásában a' t. vgye előtt lemondta mind azon pénzbeli segedelemről jövő tavaszig, mellyben őt t. n. Pest vgye mind eddig részesíteni méltóztatott, és azt inkább az új építendő magyar színház költségeire fordíttatni kérte remélvén, hogy (miután e' nyilatkozás következtében a' társaság némelly tagjai vagy elhocsáttattak, vagy ön szántokból inkább máshova szegődtek, hogysen e' télen által kevesebb fizetéssel megelégedtek volna) a' teli hónapok alatt a' napokénti jövedelmek szűkebben ugyan, de még is tirthetőleg fedezendik a' kevesebbel beelégülendő 's kisebb számra olvadott társaságnak költségeit. Ennél fogva october elejétől kezdve a' társaság saját szárnyára jutott ugyan, de azért a' t. megye felügyelése alatt maradt. A' körülmények azonban megcsalák a' hazafiságos buzgalom szerény reményeit, 's a' társaság ujjalag kényszerítve látá magát a' t. n. megye atyai gondoskodásához folyamodni. Ennek sikerét a' megyei színészeti küldöttség jegyzőkönyvének írt következő kivonatja hitelesen adja elő:

Tek Pest vármegye által a' színészet tárgyában kiküldött deputatiónak 1835ik eszt. sz. András hava 29kén tartott összeülése alkalmával:

Felolvastott a' budai magyar színész társaság folyamódása, mellyben azt adja elő: hogy october 15ő napjától fogva ön erejére hagyatva, ha bár hiányosb jövedelmekkel is, segítettve a' tek. ns. vármegyétől Kántorné, és Kovácsné jutalom-játékaik megtérítése, 's a' muzsikai kar fizetése pótlása által hitte: hogy vállalkozásának a' következő hónapokban is megfelelő; de a' hídnak legroszabb időszakban elvesztése ebbeli reményességét egészen semmivé tette; — ugyan is a' rendszer havi bérlet mintegy 700 váltó forintra menvén, a' legújabb, 's legjobb darabok adatásában is többnyire a' költség fedezésére sem elegendők a' napos jövedelmek, 's egybe véve 257 forintot is alig tesznek. és így az eddig bejött, összesen 957 v. forint a' már leszállított 's kisebb számra és fizetésre nem is szállítható muzsikai kar, és segéd személyzet havonként 1100 forintot tevő fizetésére sem elegendő; — minélfogva, hogy mutatóványait félbenszakasztani kénytelen ne legyen, azt kéri: hogy valamelyik cassából neki 4000 váltó forint olly módon kölcsönöztessék, hogy ez a' társaságnak a' vármegye pártfogása alá, 's később különben is Pestre derültebb időben való általléptével a' jövő aprilis 15ő napjától kezdve esztendő alatt a' társaságnak egymásért való jótállása és lekötélézése mellett részenként vonatnék-le.

Végzés. A' Küldöttségnek, sőt magának a' t. n. vármegyének is semmi olly rendeltetésű pénztáranem levén, mellyből a' folyamódó társaságnak valamely summa kölcsönöztethet-

nek, ebbeli kérése nem teljesíthetetik; a' mennyiben azonban késégen kívül van: hogy ha a' folyamódó társaságnak segedelem nem nyújtatik, az szétoszlan kénytelenítettvén, ez által, ha maga az ügy azon semmisségbe nem esik is vissza, mellyből egyedül a' tek. n. vármegye Rendeinek semmi hazafiú czélra szánt áldozattól nem irtódzó állhatatos elhatározottságuk volt képes kiemelni, minden esetre következtésekkel teljes sérelmet szenvedend; ezen szempontból tekintve a' tárgy több oldalú vitatásra adván alkalmat, a' küldöttség abban állapodott meg: hogy minekutána a' társaságnak elmellőzhetlen pártolásra csak a' hid betételéig leendő szüksége, folyó évi december 15ől kezdve a' hid betételéig a' színészi személyzet october előtti fizetésének két harmadrészre leendő leszállításával fő szolgabíró Simoncsics János urnak eddig is csüggedést nem ismert díeséretes felügyelése alatt pártoltassék, a' pótlék-summának bejövetele az önkényes adakozásokból várattván. Melly végből is az aláírási iv a' Küldöttség által megnyittatván: Gróf Dessewffy Aurél ur részéről 10; tábl. Jankovich Miklós ur részéről ugyanannyi; Gróf Teleky Sámuel ur részéről 20; alispán Földváry Gábor ur részéről 10; tábl. Mérey László ur részéről ugyanannyi; főügyvéd Rákóczy Endre ur részéről 5; fő szolgabíró Zlinszky János ur részéről ugyanannyi; Gróf Ráday Gedeon ur részéről 10; táblalabró Döbrentei Gábor ur részéről 5; főszolgabíró Simoncsics János ur részéről ugyanannyi; eskütt Bellagh Antal ur részéről ugyanannyi; végre alügyvéd Egressy Sámuel ur részéről 2 pengő, összesen 107 pengő forint hónapokénti ajánlatok tételtek; egyszersmind feltenni lehetvén: hogy a' megyebeliek, kiknek hazafiú buzgóságuk adott lételt e' jelen 's annyi viszontagságok után állandó megmaradása felől napoként biztosabb reményt nyújtó intézetnek, azt illy közel a' kivitt czelhoz elhalni nem engednék, a' Küldöttség ezen megállapodása felől olly végre értesítetnek mindnyájan fő és al szolgabíró — nem különben eskütt urak a' folyó évi 3578dik számú közgyűlési határozat folytában, hogy lelkesítettvén ezen ügynek az egész hazára kiható érdeke által, azon alkalmal, midőn vett utasításaihoz képest a' Grassalkovich ő herczegsége által ajándékozott telken már épülő nemzeti színházra teendő adakozás végett a' megyebeli birtokos urakat és egyéb lakosokat felszólítják, egyszersmind kérjék-meg a' fentebb előadott körülmények tekintetéből ezennel a' hid betételéig ismét pártolás alá vett budai magyar színészek részére teendő segedelmezésre is, 's a' mit az e' czélra való ajánlatokból beszédnek, azt minélelőbb mutassák be tudósításik mellett a' vármegyének.

Kiadta Nyáry Pál m. k. aljegyző.

Erre következett mellékletül tek. ns. Pest vármegyének 1835 nov. 19dikén sz. kir. Pest városában tartott Köz-Gyűléséből.

4935 sz. a. Minekutána tapasztaltott, hogy a' Pesten felállítandó Magyar Színháznak állapotja, némelly hírlapokban olly hiányosan közöltetett a' Közönséggel, hogy azokból valóságos mi karban létét nem csak kitűdni nem lehet; hanem inkább a' Közönséget tévelygésbe hozzák; holott pedig szükséges, hogy annak valóságos mibenlétéről a' Közönség voltaképen értesítessék; annál fogva, abban állapodtak meg az egybegyült KK és Rendei, hogy a' Házai Tudósító, nem különben Regélő című hírlapokban hirdettessék ki annak valódi mi karban léte, jelesen: hogy minekutána ezen vármegyének Rendei, Országgyűlési Követeik által az iránt hivatalosan tudósítottak, hogy az Országgyűlés olly szándékban légyen, hogy minekutána Nádorispán Ur, Ó Császári Királyi fő Herczegsége u. m. a' pesti ekesítő biztosságnak kegyelmes Elnöke, 's Fő Igazgatója is kegyelmesen megegyezni méltóztatott abban, hogy sz. kir. Pest városa Tanácsa által javasolt helyen, ugy mint a' Duna partján, a' Kereskedői Épületnek általellenében lévő üres funduson, egy olly Nemzeti Színház építtessék, melly mind külső formájára, mind belső elrendelésére nézve a' Nemzetnek díszére légyen, azon helyen országgyűléssel Nemzeti Színház építtessék, 's e' végre 400,000 pengő forint országosan ajánltassék, ezen Vármegyének Rendei az e' folyó hónap 17kén tartott Köz-Gyűlésből Országgyűlési Követeiknek azt az utasítást adták légyen, hogy minekutána egy díszes nemzeti Színháznak Pesten leendő felállítása a' Nemzetnek már régi ohajtása volna, annál fogva azt szorgalmaztassák, hogy e' végre a' fentebb

érintett summa, vagy hogy ha ez e' végre elegendőnek nem találhatnák, annyi summa, a' mennyi kívántatni fog, országosan megajánlatsák, egyszersmind azonban azt meghatározták légyen köz akarattal ezen Vármegyének Rendei, hogy minékutána előre el lehet látni, hogy akár építtessék ezen díszes Nemzeti Színház országos erővel, akár pedig szabad királyi Pest városa által, a' melly arra való készségét, és teljes szándékát már kinyilatkoztatá, minden esetre annak végrehajtása több esztendő kíván, ahoz képest az alatt is azon ideigleni Színház építése, mellyet ezen vármegye, a' Latvani kapitul levő s Grassalkovich Antal ur O' Hercegege által e' végre dicséretes buzgósággal ajándékozott telken építeni már elkezdett, s melly már jó formán fel is emelkedett, é a' mellynek rövid idő alatti teljes felépítését a' részzerint már készen lévő, részzerint az ezen nemzeti ügyet szívóken viselő lelkes Hazafiaknak adakozásaiból összegyűlendő pénzéből annyival biztosabban reményleni lehet, minthogy már csak ezen gyűlés tartása alatt is, a' jelen volt Rendek önkényes ajánlásaikból 7,789 forint gyűlt össze; kitelhető szorgalmatossággal folytattassék.

AUSZTRIA.

Ó cs. k. főlsége a' udvari haditanács elnökéhez következő legfensőbb kéziratát intézte: Nagybátyám Károly főhg. kivánságot terjeszté előmbe, hogy 3ik fija Fridrik főhg. ki elhatározott vonzalmat mutat a' tengeri szolgálat iránt s kit ennél fogva különösen a' tengerészethöz szükséges ismeretekben fölavatni szándékozik, rangjához illő tisztfokon, mint számfölötti a' tengerhadhoz alkalmaszatnák. Én e' kivánságot teljesítendő, Fridrik es. k. főhget a' tengerhadhoz számfölötti lineahajó-kapitánynak nevezem ki s a' t. Ezenkívül még következő tisztváltozások történtek a' es. k. hadseregnél: Prohaska Ferencz b. altábornagy s az udvari haditanács másodelnöke tulajdonosa lett az előbb b. Lattermann nevet viselt 7 sz. serezednek. — Rath József b. general-őrnagy és osztálynok Peschierába rendeltetett várparancsnokká s a' mellette altábornagyi ezimet fog viselni. Előléptek generalőrnagyokká köv. ezredek: Roditzky Károly b. a' 39 sz. d. Mignel serezedtől és Köck Antal a' 4ik patt. ezredtől. Ezredekékké köv. alezredek: Ramberg György a' főszállásmesteri kartól b. Trapp serezednél; Weigl János a' 3ik patt. ezredtől a' 4iknél; és Kossen Ferencz a' mérnöktesttől Lissa és Lesina szigetek kormányzójává. Alezredekékké köv. őrnagyok: Jüttner József a' bombázótestnél; Smid Ferencz a' 3ik patt. ezrednél; Blankenburg Henrik, gr. Hardegg vasasoknál; Szokolits Spiridion, gr. st. Julien ezrednél grán. zászlóalj parancsnoka Paviába megyen helyparancsnokul. Őrnagyokká lettek köv. kapitányok: b. Eynatten August a' gr. Hardegg-vasasoktól Fridrik szász hg. vasas ezrednél, különben mint segéd az udv. haditanács elnökénél; gr. Clam-Gallas Eduard a' császári vasasoktól gr. Hardegg vasas ezrednél; Jouy Fülöp, gr. Kinsky-serezednél; Fischer Leopold, Sándor es. serezednél; Weinhuber József az 1. patt. ezredtől a' 3iknél; Ander József és Frank Sebestyén a' főszállás-mesteri karnál; Rukavina Dániel a' tengerhadi gyalog zászlóaljnál, mint annak parancsnoka. Gróf Merveldt Miksa a' csász. huszároknál őrnagy s Csehországban a' főhadi parancsnokság segédje, Ferencz Károly főhg. ó cs. k. főlsége segéde lett. Praitschoph Ferencz kapitány, s az arcziaretestőröknél másodőrmester őrnagy ezimet nyert Zambelli György hajóhadnagy (kapitányi rang) s a' gályarab-fékház igazgatója, szinte őrnagyi ezimet nyert.

Nyugalmaztattak: gen. őrnagy Quallenberg Károly peschierai várparancsnok, altábornagyi czimmal; és Zsitvay Antal; továbbá ezredes Gerster Tivadar Lissa és Lesina szigetek kormányzója; alezredes: Leovits Mátyás az ogulini 3 sz. határvári ezredtől nyugpénzzel és ezredesi czimmal; gr. Strassoldo János, gr. Alberti-könnülovagoktól; Zuceheri Ödön pávial helyparancsnok ezredesi czimmal; b. Zedlitz József a' Hardegg-vasasoktól és Filaretti August a' tengerhadi gyalog zászlóaljtul; — végre kapitány; Antony Ferencz, hg. Wellington-serezedtől, Baithel József a' főosztalott galicziai határvonal 2ik osztályától, Zambelli József a' Geramb-huszároktól, valamennyin őrnagyi czimmal és díjtoldalékkal; Kusche Ferencz, István főhg. serezedtől szinte őrnagyi czimmal. B. Mylius Fridrik nyug. őrnagy, a' badeni kat. fürdőház parancsnoka lett. Peckert Venczel nyug. ezredes az Erzsébet-Theréziai alapítvány egyik megürült helyét nyerte el. Külső rendeket s azok viselésére legfensőbb engedelmet nyertek: Wosber Antal gen. őrnagy a' lengyel kir. sz. Szaniszlórend első osztályát; B. Dankelmann Vilmos ezredes a' szász-ernesztí hg. házrend közép keresztjét; st. Ambroise Mihály majlandi helyezredes a' szardíniai sz. Móríc és Lázár-rend közép keresztjét; hg. Liechtenstein Ferencz alezredes a' szardíniai huszároknál a' sz. Móríc és Lázár-rend kis keresztjét; Menges Adolf alezredes a' szász-ernesztí hg. házrend kis keresztjét; Reiche Vilmos alezredes a' főszállásmesteri karnál, a' porosz kir. vörössas-rend 3ik osztályát; gr. Waldstein-Wartemberg őrnagy a' császári huszároknál az orosz sz. Annarend 2ik osztálykeresztjét; Richer Lőrincz őrnagy a' szard. huszároktól a' parmai udvarnál a' szard. sz. Móríc és Lázár-rend nagykeresztjét; Wolframm Vilmos és Dobrovolszky János alezredek, továbbá gr. Kolowrat Ferencz kapitány és Rohmann Ferencz főhadnagy a' szász-ernesztí hg. házrend kis keresztjét.

ANGLIA.

A' dublini reformlap (Pilot) néhány cikket közölt volt, mellyekben e' czim alatt: „a' huzug zsidó“ Raphaelról, O'Connell elleneséről vala szó. O'Connell említi e' körülményt azon levelében, mellyet Barrett urhoz a' lap szerkesztőjéhez ir, hol egyszersmind arra szólítja föl az irlandiakat, hogy az angol és skót reformegyesületek példájára ők is illyekbe álljanak össze. Azt is mondja e' levelben többek közt, hogy mivel Raphael nem zsidó, itt e' szó: „Zsidó“ gúny gyanánt használtatik, mit gáncsolnia kell. Még a' vad zsidó-üldözési kor maradéka ez, korább idők-ből. Igaz, nem huzzák ki többé fogait a' zsidóknak, hogy pénzt csikarjanak ki tőlök, mint az országatlan János király idejében s nem is akasztják fel; sem nem égetik meg őket, hogy a' többi illy ijesztő módok által képmutatásra kényszerítsék. A' műveltebbek a' zsidóság közül azonban jelen időben színtolly keserűen érzik a' mostáni üldözést, mint eldödeik a' nyersebb idők vadságát. „Soha, úgymond, nem kellene felednünk,

hogy a' zsidóság nagy nemzet, és hatalmas volt, 's az isteni nyilatkozásban részesült. Emlékeznünk kellene, hogy imádandó Megváltónk, halandó részénél fogva zsidó volt. — Igaz, a' zsidó nemzet megbukott 's elszélyedt az egész földön; de tekintetük a' gondolkodó keresztyént inkább arra bírja, hogy emlékezzék meg, mi szorosan teljesültek a' zsidók által megvetett jóslatok 's a' t.

A' Standard aztiratja magának Frankfurthol, hogy Atheneben lázadás ütött ki, 's a' király és kormány megszalasztatott, 's a' t. E' hir, melyet azouban más lapok meghazudtoltak, a' különben szorosan monarchiai érzelmű torylapot furcsa elmélkedésekre fakasztja. Azt állítja tudnilik, mikép meg van győződve, hogy Görögország mostani helyzetére nézve republicai kormányalak volna legillőbb; mert csak republicák, és hősök képesek ollyas nehézségeken diadalmaskodni, millyek Görögországot környezik most. — Valamennyi színű londoni lap rosزالólag nyilatkozik arról, hogy a' francia ministerium a' csuda-pört újra fölvetette. Bármi nehézség kíséri, ugymond a' Standard, Lajos-Fülöp új kormányát, mindazáltal e' nyakas megálgatkozás ama' pörre nézve még is oktalán. Több év mulva következő büntetés boszúra mutat, 's megsemmíti a' példa erejét. —

A' kormány egyetemet szándékozik Londonban állítani. A' terv már teljesen ki van dolgozva. Az eddigi, magányosak által fölállított londoni egyetem, 's a' kir. collegium lesznek új főiskolák benne. Ez egyetemenél mindenféle tudományosztályban fog előléptetés történni, kivéven a' theologiai kart, úgy hogy a' dissenterék panasza is ezennel tökéletesen meg fog szünni, mivel ez által a' fenálló egyetemekből kizáratásuk elmellőztetik. A' mostani londoni egyetem részvénybirtokosai gyűlésében dec. 2án a' ministeri terv elfogadtatott. A' lépcsőket különösen minden más törvényes intézettől független tanács fogja kiosztani, melly előtt a' jelölteknek próbát kell tenniök. A' terv védelmezőji közé tartozik Hume ur is. — Londonban dec. 3án a' canterburyi érsek előlülte alatt nyilvános ülésben a' szenvedő protestans lelkészek támogattatásukra Irlandban 11 — 12,000 font sterling gyűjtetett össze. Az érsek nyilvánította ugyan, hogy a' gyűlésnek egyedül jótékony célja van, ugymint támogatni néhány ártatlanul szegénységre jutott családot; azonban a' londoni püspök még is azt mondotta többek közt, hogy a' katolikusok és szabadelműek Irlandban a' protestantismust ki akarják éhezteni az országból. Ennélfogva a' protestantismust, sőt a' keresztyénséget is aláírással kell támogatni. Mindezt természetesen politikai célzás volt. E' fölött azt is hirdetétek, hogy a' király 500, a' királyné 100

font sterlinget irtalá e' célra a. A' vállalatról a' M. Chronicle is kedvező értelműleg nyilatkozik, ambar az aláírások többnyire conservatívek vagy olly testületek résziről történtek, hol a' conservatív párt számosabb.

Az aldermani törvényszék a' korona törvénytudósai által adott vélemény következésiben kénytelen volt dec. 3án Salomons urnak, az Aldgate kerület részire megválasztott közbirónak a' törvényes esküt, melly a' keresztyén hitrül szól, aláírás végett előterjeszteni, mit Salomons ur, mint izraelita, természetesen le nem tehetett. Erre az aldermanség részéről a' legnagyobb tisztelet bizonyítottat iránta azon sajnálkozással, hogy megválasztatását ennél fogva megállhatlannak kénytelen határozni 's Salomons ur ekkor azt nyilvánította, hogy a' korona törvénytudósai közül egyik neki olly eskünyilatkozást ígért föltenni, mellyet aláírhat; de az aldermanek abba ereszkedni nem akartak, 's a' javasolt végzés nagy többséggel fogadtatott el, valamint az is, mellynél fogva új választás határoztatik. Salomons ur, a' Globe állítása szerint, sem ezen végzésnek ellenmondani, sem választásra jelöltül újra föllépni nem szándékozik. Azt hiszik, Humpherys fog közbirónak választatni. —

Megfelelt O'Connell ur Sir Francis Burdett azon levelére, mellyben ez amannak a' Brooke-clubból kizáratását hozá javaslatba. A' levél Derrynane-apátságból nov. 27ről honfitársihoz szól, 's jelszava ez: „Egy lat pézsmát, kedves gyógyszerárus“, 's azt mondja abban, hogy rágalma-zójinak illy megtámadását, sőt még tiszszerte nagyobb szidalmat is örömet téri hazájaért, „ha árulás is szeretni azt, 's halált okoz annak védelme“. Azután így folytatja: „Most csak azért irok, hogy bizonyosakká tegyelek titeket, mikép kötelességemnek tartom mind levélben, mind személyesen a' néhai Sir Francis Burdett választójához fordulnom azon izetlen és semmivel sem érdemlett megtámadásért, mellyet a' „Times“ ama' baronet nevében elkövetett ellenem. Én ezt mintegy 14 nap mulva fogom tenni, ha értésemre nem esik az alatt, hogy a' szerencsétlen embert barátjai személyes őrizet alá vették. Csakugyan bebizonyul, hogy — a' szegény — ön-maga ellen fordítandja fegyverét, ha jól nem fognak rá vigyázni. De ha még ezentul is szabadon hagyják őt szerte kalandozni, akkor szomorú kötelességem leend Westminster választójit az ő, 's védenzeik viseletére figyelmeztetni, kiket hiúz szemüleg buzgósága ótalma alá vett. Az alatt pedig egy halom szép szó után fogok látni, hogy minden, mi tollamból folyand, pézsmaként illatoz-zék. A' politikai harezot csak rózsaelajjal fogom vinni. A' ki gyalázatos hazugságokat terjeszt,

ezenfelül „hamisítónak“ neveztessek; a' ki elveit, pártját, hazáját elárulja, „kába, korhadtt embernek“ hívassék; 's kinek csak egy erénye volt, de ezernyi hibája, 's ez egy erénnyel fölhagy anélkül, hogy csak egy hibáját javítaná meg, az, e' pillantásban valóban nem tudom, mikép hívassék? de még is sajátlag egyillatozó szót fogok rá fölfedezni, melly elég szelid legyen, nehogy a' mind testi, mind lelki tekintetben korhadtt sz. jamesi forgórokka porhanyú idegeit igen igen megrendítse.“ A' levelet az irlandiak felszólításával végzi, hogy maradjanak a' már megkezdett úton állhatatosan, 's névszerint támogassák a' mostani ministeriumot, mellyet hatalmas ellenségek ostromlanak, 's egyszersmind szines baráti is el-elárulgatják titkon, nehogy azon áldásteli világ, mellyet a' mostani igazgatás Irlandra áraszt, villám-fényhez hasonlítson, melly a' visszamaradó sötétséget még komorabbá teszi. —

Azon javaslat, mellyet O'Connell Irlandban tett, hogy reform-egyesületek szövetkezzenek össze, igen kapós, mert azóta számos előkelő whig azt határozta, hogy nem sokára, sőt legközelebb e' célra gyűlés tartassék Dublinban is. Az egyesületek az angol és skót egyesületek mintája szerint lesznek alkotva. —

FRANCZIAORSZÁG.

Parquin ur, kit a' pairszék elnöke Fieschi védelmezőjének kinevezett, ahoz következő levelet irt: Páris, nov. 30. Elnök ur! — Azon szerenosságban részesít Ön, hogy Fieschi vádlott védelmezőji egyikének nevezett ki a' pairszék előtt. A' törvény egyértelműen az emberiséggel úgy kívánja, hogy még a' legnagyobb vétkes se legyen bírāja előtt védelem nélkül. Én kinos kötelességet fogok teljesíteni, 's Fieschi pöre elővételén, úgy szinte a' vitázon is megjelenni; de midőn a' kihallgatás napja eljövend, nem ígérhetem, hogy szózatom szókat talál védelmére. Tisztelettel vagyok 's a' t.“ E' levélre Fieschi szerfölött rosz francia nyelven 's inkább helytelen mint helyesírással felelt Parquin urnak, 's válaszában megköszöni, hogy védelmét fölvállalta. „Nem azért választám én Önt, úgymond, mintha feloldoztatásomat reményleném. Nem, uram; tudom én, hogy vétkes vagyok, 's habár a' nagy Cicero, vagy a' nagy (H) Omerus védelmeznének is, lehetlen volna feloldoztatnom, mert magam vallottam meg vétkeket 's a' t.“ —

A' felső és alsó-rajnai lap igen bosszankodik azon, 's valóban igen is méltán, hogy a' strassburgi Münster (szentegyház) új villámhárítóját egyenesen Steinbach Erwin, a' szép műépítője sirjába irányzották, elannyira, hogy a' munkások e' végetti gödörásás közben a' nagy művész esontjaira akadtak, 's azokat sárba is dobálták 's

elhurczolták onnan, úgyhogy még most sincsének el-takarítva. Azonban régiségbuvárok 's kedvelők hordották el jobbadán azon férfi esontjait, kinek Europa legszebb épülművei egyikét köszöni. E' gyalázat, felkiált a' felső 's alsórajnai lap, koronázza a' „Münsteri biztosság“ vandalismussát, melly nem régiben a' régi tisztes egyház szépitésére azt egészen 's végig fehérre mázoltatá. A' mondott lap fényes elégtételt kíván Steinbach Erwin megszenstelenített maradványi miatt. —

Napoleon kalapja dec. 2án árverés útján 1950 frankért adatott el Párisban. A' közönség előtt két isméretlen veré annak árát. A' megvétel után élénkül kérdezek a' szerencsés birtokos nevét. Egy szózat örömrikkantására, hogy ez „francia“! olly döngő tetszés zendült meg az árverési teremben, melly tömve volt kíváncsiakkal, hogy annak összeroppanásától tartottak. Végre megtudták a' vevő nevét is 's ez Lacroix dr. ur. Versenyháza Armand Carrel vala, ki 1920 frankig verte árát. Csudálkoztak rajta, hogy a' kormány ügyviselői közül senki sem jelent meg az árverésen, sem a' régi sereg nevesb emberei közül. Altri tempi.

A' Moniteur szerint több éjszakamerikai lap emlité, 's néhány fr. ujság is utána, mintha a' francia kormány a' kamara szavazása óta semmi közleményt sem küldött volna a' washingtoni kabinetnek, sőt inkább igen is tett; mert Broglie hg azonnal meghagyá a' francia ügyviselőnek Washingtonban, hogy tegyen ez iránt illő közlést, mit az teljesített is. A' Messenger sajnálja, hogy a' Moniteur az amerikai kormány választát is egy uttal nem közlötte.

Egy párisi lap genuai levelezője azt írja, hogy Franciaországban szántsándékkal fognak nagy lármát ütni Olaszországból a' miatt, mintha Szardiniában nyugtalanságok ütöttek volna kf. — De azt is hozzá teszi, hogy e' híreket nem kell hinni, mert csak ürügyül szolgálnak arra, hogy fegyvert küldhessen a' kormány ezen szigethe, melly a' spanyol had számára fog hajóra szállítatni. A' közös gyülekvéshely Spartivento fokhegy (promontorium) lenne, hol nápolyi fegyveres hajók is fognának hozzájuk csatlakozni szárazföldi katonasággal, mellyet a' félszigeten a' szárazza akarnak szállítani. Némellyek azt hiszik, ezen expeditiók Cataloniába szánvák; mások, hogy Valenciába; de senki bizonyosan nem tudja. Genuában magában, honnan a' levelező ir, igen bajos valamit tapasztalni az egész dolog felől, mert a' rendőrség minden közlést meggátolni törekszik. Genuában sok idegent láthatni, kik különféle országokból oda érkezett katonatisztek, 's a' félszigetre don Carlos mellett harczolni menendők. —

SCHWEIZ.

A' Schweizi Allg. Zeit. ből az Öest. Beob. következő érdekes apróságokat közöl: „Mi a' nép többségével tartunk, 's együgyü véleményünk, hogy vallás és erkölcs az országok alapja. Együgyü véleményünk az, hogy az Istenről, 's evangeliumáról megfélekedés a' sok korcsma 's csapszék mellett ez alapokat megrendíteni. Együgyü véleményünk az, hogy mindenkormánynak legbiztosabb talpköve az igazság; ostoba véleményünk az, hogy önkény gyöngíti a' kormányt, a' vadászok, löegyésületek 's valamennyi szurony daczára is. Ostoba véleményünk az, hogy pusztá erőszak a' jogot fölfalhatja ugyan, de meg nem emésztheti. Ostoba véleményünk az, hogy ily emészthetlenségektől kicsiny 's nagy kormányok gyakran misererét kaptak már. Együgyü véleményünk az, hogy a' statusgazdálkodásban jó rend, 's hű számtétel az ország öröme 's boldogságára szolgál. Ostoba véleményünk az, hogy rendetlenség 's az országos pénzek bárminő elpazarlása az országot mindig szerencsétlenségbe taszítja. Együgyü véleményünk az, hogy az ország hivatalaira honfi előbbvaló mint idegen. Ostoba véleményünk az, hogy sem a' franczia, sem az orosz, sem a' lengyel, sem a' német nem olyan jó schweizi, mint mi. — Ostoba véleményünk az, hogy választások nép nélkül nem népválasztások. Együgyü véleményünk az, hogy mindennek megkell az övét adni. Együgyü véleményeknek nem sok magas barátja van. —

Aargau kultanácsa azt határozta nov. 27én hogy a' beltanács minden végzését javálja, 's iránta köszönetet mond. Egyszersmind azt, hogy betevén az esküvési jegyzőkönyvekbe azon magyarázó nyilatkozást, mellynél fogvást a' lelkészek által letétetni kívánt eskü sem a' kátholika vallásnak sem a' cantonban eddigelé elfogadott egyházi törvényeknek ártalmára nem lehet, 's nem is leend, a' lelkészek újra szólíttassanak föl az engedelmisségi eskü letételére; a' még folyvást vonakodók ellen pedig a' törvényes határozások teljesíttessenek. A' lelkészek, mint említők, e' végzés következtében már le is tették az esküt.

SPANYOLORSZÁG.

A' dec. 4i Messenger a' procerház fölírását már elkészültnek mondja. Annak foglalata nem egyéb, mint a' thrónbeszéd paraphrasisa. Mint tudva van, azt kilencz tagból álló küldöttség készítette, kik hárman a' kamarában uralkodó három fővélemény képviselői. Ezen vélemény-különség nyilván kitetszik a' fölírásban is, 's ennek a' kölcsönös engedélyek által, mellyeket a' küldöttség tagjai egymásnak tettek, minden elhatározott színe elveszett. Csudálatos azon körülmény, hogy

a' fölírás szerkesztését nem Galiano vagy Arguelles urakra, ezen nagy híru 's elméjü férfiakra, hanem egy ismételten Puyg nevü tagra bízták. A' fölírás igen mérséklett kifejezésekben van szerkesztve. Annak czikkei fölött nov. 27én kezdődött a' vitatkozás, 's ekkor kezdődött egyszersmind a' gyűlés drámai érdeke. — A' portugáli miniserváltozás Madridban nagy zajt okozott, 's a' spanyol ministerium, különösen Mendizabal, kitűnő kedvetlenséggel látta ezt. — Barcelonában nov. 24én nagy társaság volt egy játéksziindarab-előadás miatt, mellyet másodsor ismételtetni nem engedtek. A' játszott mű lelketlen volt ugyan, de politikai vagdalásokkal teljes, 's ezért igen tetsző. Már kitöréssel fenyegetett a' förgöteg 's félni lehetett, hogy a' színházat felgyújtják, midőn a' rendőség engedni hajlott; a' darabot eljátszották, 's a' közönség elégtülve oszlott haza. —

Ujabb hírlapok bővebb közlést adnak a' thrónbeszédre adott procerházi fölírásra nézve, melly a' 27ki ülésben, egy idej vitatkozás után, mellyben a' pártok, noha még eddig igen mérséklett módon, magokat kitüntetni kezdék, a' procerház által elfogadtatott. A' tanács-elnök, ki több ízben beszélni kezdett, híjában próbálá némely helyek kihagyatását sürgetni, mellyek igen erősen emlékeztetnek a' zendületi állapotra, mellyből Spanyolország csak most bujt ki. Parsent grófnak, a' spanyol ministerium portugáli szövetségstársa iránti viszonyit illető kérdésére azt nyilatkozatá Mendizabal ur, hogy a' portugáli segédsereg benyomulása semmi akadályt nem fog szenvedni, 's neki e' tárgyra nézve az új portugál ministeriumtól biztosítása van. Miraflores ur és Ahumada hgnémely kifejezésekre nézve másításokat kívántak. A' National e' procerházi fölírásról következőleg ír: a' thrónbeszédre készült válaszfölírás a' procerházban nov. 27én elfogadtatott, némi vitatkozás után, mellyet a' kimult ministerek pártja vitt 's melly közben Mendizabal ur is több ízben szólott. A' minister ki nem vihatá egy helynek kihagyatását, melly a' zendületi mozgások ellen van intézve, azon félelmes mozgások ellen, melly a' procer urak nagy részébe oly nagy félelmet öntött, hogy már honukból is ki akartak szaladni. A' magas ház maholnap még annyira is vetemedik, hogy azon juntákat, mellyek Toreno ministeriumát megbuktatták, kárhóztatni fogja! különben maga Mendizabal ur is oly kifejezésekben szólott a' rendfentartás szükségéről, mellyek a' procerek többségét egészen kielégíték, 's a' regenskirályné érdemeit, annak föls. leánya ártatlanságát, az angol szövetség 's az álörzés közbejárulás hasznait igen igen ékes és pompás beszédben dicsérel. — A' procuradorház fölírási javaslata még nem jött vitatás alá.

A' spanyol hírlapokat most leginkább a' választótörvény fölötti elmékedés és tollharcz foglalatokodtatja. A' törvényjavaslat indítóokai a' nov. 28i Gaceta-ban voltak kifejtve; a' ministerium t. i. kijelentvén nézeteit, miknél fogva az egyenes választást az indirect választás elibe tévé, azt nyilatkoztatja, hogy Spanyolország mostani körülményei nem engedik a' választási rendszert oly széles alapokra építeni, mint Francia v. Angolországban. A' tanácskozás alá bocsátott javaslat ugyan csak 30,000 spanyolnak ad választójogot míg a' kisebb számban maradt terv szerint abban 2—300 ezer ember részesült volna. A' Revista Espanola, (Galiano ur hírlapja) folyvást erősen védi a' ministeri javaslatot; az Eco pedig, mint népszerűt, gyaláztatja. — Másik kérdés, mely a' spanyol sajtót jelenleg igen foglalatokodtatja, azon úgymondott könnyítéseket illeti, mellyeket a' francia határszéli felsőségek a' csempezőknek engedtek, hogy Carlos kezébe fegyvert, élelmet és lovakat juttassanak. A' spanyol hírlapok mindent elkövetnek, hogy az insurrectio hosszabb tartását külső okból magyarázassák.

Wylde ezredes, ki két hétig Madridban tartózkodott, nov. 27én ment vissza Burgoson és Valladolidon keresztül az éjszakai sereg főhadi szállására. Mindenki megvallja, hogy az ezredes személyes tehetségeinél fogva sok más felett alkalmas azon nehéz hivatalt, mellyet visel, ezélszerűleg betölteni. Angol szigorúsága, mellyet britt természete nem tagadhat el, nem teszi őt ügyetlenné a' spanyol character sokféle sajátságai kitanulására, mellyeket ő soha sem sért meg. Viselete a' kormány teljes helybenhagyását érdemelte. Egy az ezredes tiszteletére, az angol követ által adatott vendégség alkalma-kor egészen váratlanul fölkel Mendizabal, ki szinte vendég volt, 's átnyujtá a' megtiszteltnek királynéja nevében III Károly rendje csillagát, egyszersmind kinyilatkoztatván, hogy ezen kijelentés által az ezredes érdemei még koránt sincsenek eléggé jutalmazva.

A' nov. 20diki Eco következőleg elmélkedik a' portugáli változásokról: — belőlök „úgymond“ elég világosan kitetszik, hogy Portugáliában azon jelenés ismételtetett, mellyet utolsó hónapokban Spanyolországban látánk. A' portugáli ellenzék, forró szabadság szeretettől lelkesülve, folyvást kiabált a' volt ministerium törvénytelenégei, rossz kormánya, 's nepotismusa ellen. Ez a' választó idő elérkezteig még mindig ellenszegült: de mióta az beállott, 's a' közvélemény az ellenzőfélnek kedvezőleg mutatkozott, merészkedett a' ministerium erőszakhoz nyulni 's a' vitában meggyőzetett. Lesznek számosan, kik a' lissaboni történeteket, mint törvény 's jog-

elleneseket rajzolják; de mi azt mondjuk, hogy sem a' portugáli tiszlikar nem sértette meg kötelességét, merta' charta által neki megadott joggal élt, sem a' királyné nem hibázott, midőn hű jobbágyait tiszteletteljes folyamodását kegyesen kihallgatá.

Hire van (de nem eléggé bebizonyosult), hogy a' spanyol ministerium nagy sokára Bardaji vagy Mariano Carnerero belépte által teljes számu leend. Ez utóbbi bécsi ügyvivő volt.

Az Echo de la Fontière következő általnézetét közli a' navarrai királyságban 's baski tartományokban, Alava, Guipuzcoa és Biscayában létező carlosi és krisztinai hadi erőknek: carlosi erő összeszáma Navarrában 9950 ember, Alavában 6400 ember, Guipuzcoában 4500 ember, Biscayában 7150 ember; d. Carlos királyi őrserege, vagy a' szent zászlóalj 860 ember; mindössze tehát az egész carlosi hadierő 28,860. — Krisztiniak: Navarrában (a' pamplonai, lumbieri, puente la reynai, larragai, ladosai, tudelai, caparossai, arguedasi, azagrai, tafallai 's vianai őrhelyeken 7300 ember; ezenkívül d. Leon Iriarte, Elemente ezredes, Aldama osztálynok 's Cordova gen. vezérségi alatt levő mozgó seregek 16,580; mindössze tehát) 23,850 ember; Alavában a' vitoriai és la pueblai őrhelyeken 2300 ember; Guipuzcoában a' st sebastiani és iruni őrhelyeken 1600 ember; Biscayában (a' bilbaoi, portugaleti 's bermeoi őrhelyeken 4000; ezenkívül Evans angol gen. segédserege, Jaureguy veressipkási és Espartero gyalogsága 8300; mindössze tehát) 12,300 ember. Összes száma tehát a' négy tartományban tanyázó krisztinai katonaságnak körülbelül 40,000 főre megya. — A' Globe pedig így határozza meg az angol segédsereg számát: 5 osztálynok, 5 osztály-őrnagy, 41 tábornagy, 94 kapitány, 184 altiszt, 18 kadét, 157 dobos, 7161 közgyalog 's 653 lovag.

A M E R I K A.

Ujyork nov. 1jén: Kilátásink a' jövőbe igen kedvetlenek, sőt majd azt mondanám, nyugtalanító. Elsőben is a' háboru vagy béke kérdése Franciaországgal nincs elhatározva; 's noha mindnyájan azt hisszük, hogy pusztá illendőségi háboru sem hozzánk, sem Franciaországhoz nem illenek: még is igen tarthatni, hogy az elnök megnyitó beszéde ellenséges hangon fog szólani Franciaország ellen. Más részről a' birodalmat Texas tartománynak mind Mexico, mind az egyesült státusok iránti viszonya hábergatja. E' tartományba tudnillik sokan kiköltöztek az éjszakamerikaiak közül, 's mint olyanok ott földeket vásároltak 's megtelepültek. 'S most miután számuk igen megsaporodott, azt akarják 's kívánják ezek, hogy Texas ne Mexicóhoz tartozzék, hova tartozott vala mindeddig, hanem Éjszakamerikához kapcsol-

